

Голові разової
спеціалізованої вченої ради з
розгляду та захисту
дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії
Міжрегіональної Академії
управління персоналом
Овчаренку Р.В.

Рецензія

офіційного опонента кандидата наук з державного управління
Капелістої Ірини Михайлівни на дисертацію
Могиль Олени Олександрівни
«Механізми публічного управління у сфері соціально-
економічного розвитку регіонів в Україні в умовах
безпекових викликів»,
подану до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття
наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28
«Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Сучасний етап розвитку України характеризується масштабними трансформаціями у сфері публічного управління, які зумовлені необхідністю забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів в умовах воєнних дій та багатогранних безпекових викликів. Актуальність дослідження механізмів публічного управління у зазначеній сфері зумовлена низкою факторів.

Загострення безпекової ситуації, спричинене повномасштабною військовою агресією проти України, створює суттєві ризики для функціонування економіки, соціальної сфери та інфраструктури регіонів. Виникає потреба у формуванні нових управлінських підходів, які б поєднували відновлення зруйнованих територій, підтримку соціальної

стабільності та забезпечення конкурентоспроможності регіональних економік.

Процеси децентралізації влади, що тривають в Україні, вимагають розробки ефективних механізмів взаємодії центральних і місцевих органів публічної влади з громадянським суспільством і бізнесом. У таких умовах особливої ваги набуває формування дієвих інституційних, організаційних та фінансово-економічних механізмів управління, здатних адаптуватися до нових викликів та сприяти розвитку територій.

Насамперед, актуальність теми зумовлена необхідністю узгодження державної регіональної політики з цілями сталого розвитку та стандартами Європейського Союзу. В умовах євроінтеграційних прагнень України важливо забезпечити гармонізацію механізмів публічного управління з кращими міжнародними практиками, що сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості регіонів і зміцненню їхнього потенціалу.

Суспільний запит на нові управлінські рішення, що враховують як безпекові фактори, так і потреби громад, актуалізує наукові дослідження у сфері публічного управління. Це дозволяє формувати комплексні підходи до розвитку регіонів, які ґрунтуються на інноваціях, цифровізації, партнерстві держави та бізнесу, а також активізації участі громадян у процесах прийняття рішень.

Отже, дослідження механізмів публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах безпекових викликів є надзвичайно актуальним. Воно спрямоване на розв'язання ключових завдань сучасної державної політики: відновлення та розвиток регіонів, посилення їхньої стійкості, забезпечення ефективної взаємодії всіх суб'єктів управління та підвищення рівня життя населення.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їхнього викладу в опублікованих працях. Ознайомлення зі змістом дисертації, науковими публікаціями та анотацією дає підставу визначити основні наукові

положення й висновки, що характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок автора, ступінь їхньої обґрунтованості та достовірності:

уперше:

– запропоновано комплексний адаптивний механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів, що охоплює багатокomпонентні адаптивні управлінські інструменти та безпекові рішення, спрямовані на інноваційний розвиток та підвищення життєдіяльності регіонів;

– розроблено модель стратегічної інтеграції управління безпековими викликами, яка ґрунтується на синтезі стратегічного планування та стратегічного управління, розглядаючи їх як нерозривно доповнюючі компоненти та взаємодіючі етапи єдиного циклу (стратегічний аналіз та діагностика, безпековий аудит; формування адаптивних стратегічних цілей та пріоритетів; розроблення комплексних стратегій та планів дій; впровадження та міжвідомчої координації; моніторинг, оцінка та адаптивне коригування). Інтегрована модель акцентує на циклічній, безперервній спрямованості процесів, та дозволяє механізму публічного управління постійно адаптуватися до викликів з огляду на власний та зарубіжний досвід, забезпечуючи стійкість соціально-економічного розвитку регіонів навіть в умовах безпекових викликів;

удосконалено:

– особливості підвищення ефективності та стійкості українських регіонів шляхом концентрації стратегічного передбачення та територіального форсайту; забезпеченні доступу до основних державних послуг та інфраструктури; підвищення продуктивності та конкурентоспроможності регіонів; оптимізації якості системи багаторівневого управління та зміцнення потенціалу; адаптації навичок та можливостей працевлаштування на регіональних ринках праці;

– механізм стратегічного планування шляхом розробки та впровадження сучасної Інформаційно-аналітичної платформи стратегічного планування регіональної безпеки, що має концентруватися на майбутньому стратегічному плануванні, надаючи інструменти розробки та моніторингу реалізації безпекових стратегій на рівні регіонів. Ключові вектори функціоналу інструменту передбачають безперервний збір та оцінку даних щодо потенційних загроз; механізми підтримки та раціоналізації стратегічного планування; системний аналіз та розробка прогнозів; сприяння дієвій комунікації та координації;

набули подальшого розвитку:

– понятійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування;

– теоретичні підходи до структурування соціально-економічного потенціалу шляхом застосування трирівневої класифікації: перший рівень – функціональний (природно-ресурсний потенціал, демографічний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, соціально-інфраструктурний потенціал, бюджетний потенціал, інвестиційний потенціал, науково-інноваційний потенціал); другий рівень – за сферами впливу (людський капітал, матеріальний капітал, інституційний капітал); третій рівень – за ступенем керованості та впливу (внутрішні керовані фактори, зовнішні частково керовані фактори, зовнішні некеровані фактори);

– узагальнення науково-практичних підходів щодо розроблення та запровадження дієвих стратегій раннього відновлення, довготермінових рішень щодо внутрішнього переміщення, необхідність адаптації соціальної сфери, ринку праці, освіти щодо внутрішньо переміщених осіб.

– Дисертаційна робота Могиль Олени має логічну та впорядковану структуру. Її розділи та підрозділи узгоджені з поставленими завданнями дослідження та розкривають їх належним чином. Основна частина роботи складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків. Висновки, зроблені наприкінці кожного розділу, та загальні висновки до дисертації відповідно

відображають отримані наукові результати дослідження загальних висновків. Висновки, зроблені наприкінці кожного розділу, та загальні висновки до дисертації відповідно відображають отримані наукові результати дослідження

Повнота викладення основних результатів дисертації в публікованих наукових працях. Результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях здобувачки, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах здобувачки з оприлюднення основних положень дисертації на науково-практичних заходах, що загалом свідчать про достатній рівень апробації дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу загалом й обґрунтованість її теоретико-методологічних положень, варто зробити декілька зауважень і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи.

1. У дисертації розглядаються механізми публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в умовах безпекових викликів, проте відсутнє належне опрацювання та застосування принципів сталого розвитку як методологічної основи дослідження. Це знижує рівень інтегрованості дослідження у сучасний світовий науковий дискурс та ускладнює узгодження результатів із європейськими підходами до розбудови регіональної політики.

2. Авторка дисертації ґрунтовно аналізує механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів, проте варто зауважити, що концептуальною основою сучасної державної політики розвитку виступає саме парадигма сталого розвитку. У роботі доцільно було б більш системно застосувати її принципи, зокрема: баланс між економічними, соціальними та екологічними цілями; орієнтацію на довгострокову стійкість регіонів; урахування потреб майбутніх поколінь. Це дозволило б значно підсилити теоретико-методологічну базу дослідження. Залучення концепції сталого розвитку сприяло б також формуванню практичних рекомендацій, орієнтованих не лише на подолання поточних викликів, але й на перспективний розвиток територій у післявоєнний період.

3. У роботі слушно акцентується увага на соціально-економічних наслідках безпекових викликів для регіонів України, однак екологічна складова представлена менш системно. В умовах воєнної агресії руйнування промислових об'єктів, інфраструктури, забруднення ґрунтів, водних ресурсів та повітря стають не лише екологічною, а й соціально-економічною проблемою, адже вони впливають на здоров'я населення, можливості ведення господарської діяльності, інвестиційну привабливість територій. Тому доцільно було б ширше висвітлити питання оцінки втрат природного середовища, відобразити їх у системі факторів, що визначають розвиток регіонів, а також запропонувати інструменти публічного управління, спрямовані на екологічне відновлення територій. Це надало б дослідженню комплексності та дозволило б сформулювати більш ефективні управлінські рішення для сучасних умов і майбутнього відновлення країни.

Водночас висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують позитивного враження від представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертація Олени Могиль на тему: «Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» є самостійним і завершеним науковим дослідженням. Дисертація виконана на належному теоретичному рівні, викладена в науковому стилі, розділи дисертації пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, які так само є достатньо аргументованими і доказовими.

Загалом за результатами ознайомлення можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових

установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 341), а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії
управління персоналом,
кандидат наук з державного управління,
доцент

I.M. Капеліста